

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

УДК 615.1:614.2

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.20.198>

А. С. НЕМЧЕНКО, Ю. Є. КУРИЛЕНКО, В. М. НАЗАРКІНА, В. М. ЧЕРНУХА

Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ ІЗ ДОСТУПНОСТІ ЛІКІВ НА ОСНОВІ АНКЕТУВАННЯ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Переформатування системи охорони здоров'я (ОЗ) в Україні та в інших країнах світу набуває все більшої актуальності у зв'язку з упровадженням сучасних інформаційних і медичних технологій. Надання доступної, безпечної та якісної допомоги пацієнтам, що страждають на соціально важливі патології, стає дедалі значущішим через недостатність бюджетних коштів. Розвинені країни намагаються компенсувати доступ до ліків пацієнтам шляхом упровадження державних програм реімбурсації вартості ліків. Однією з основних проблем реалізації урядових програм є відсутність належного зворотного зв'язку між державними органами влади та медичними фахівцями, що безпосередньо беруть участь у таких програмах, що негативно відображається на подальшій діяльності.

Мета: оцінка сучасного стану та виявлення проблем в реалізації урядових програм стосовно доступності ліків за результатами анкетного опитування медичних фахівців.

Матеріали та методи: наукові публікації вітчизняних та іноземних авторів, дані з офіційних сайтів із профільної тематики; статистичні методи, методи анкетування, узагальнення та порівняння.

Результати дослідження. Шляхом опрацювання літературних джерел з обраної тематики, зокрема щодо надання медичної та фармацевтичної допомоги пацієнтам у країнах світу, було визначено проблеми, з якими доводиться стикатися медичним працівникам під час роботи за державними програмами в ОЗ. Проведено аналіз результатів анкетного опитування медичних фахівців, які беруть участь в урядовій програмі «Доступні ліки», що дозволив оцінити стан та виявити проблеми в її реалізації, а також запропонувати основні напрямки удосконалення.

Висновки. Проведене дослідження дозволило визначити сучасний стан та ключові проблеми, а також напрямки удосконалення роботи медичних фахівців у процесі реалізації урядових програм щодо доступності ліків.

Ключові слова: державні програми; урядова програма «Доступні ліки»; реімбурсація; серцево-судинні захворювання; медичний фахівець.

A. S. NEMCHENKO, YU. YE. KURYLENKO, V. M. NAZARKINA, V. M. CHERNUKHA

National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine

ANALYSIS OF THE STATE AND PROBLEMS FOR IMPLEMENTING GOVERNMENT PROGRAMS ON DRUG AVAILABILITY BASED ON QUESTIONING OF MEDICAL PROFESSIONALS

Reformatting of the healthcare system in Ukraine and around the world becomes increasingly important due to the introduction of modern information and medical technologies. Providing affordable, safe and quality care to patients suffering from socially important pathologies becomes more significant due to lack of budget funds. Developed countries are trying to compensate patients for access to medicines by implementing government drug reimbursement programs. One of the main problems in the implementation of government programs is the lack of proper feedback between public authorities and medical professionals directly involved in these programs, and it has a negative impact on future activities.

Aim. To assess the current state and identify problems in the implementation of government programs regarding the availability of medicines based on the results of a questionnaire survey of medical professionals.

Materials and methods. Scientific publications of domestic and foreign authors, data from official sites on profile subjects were used in the research. The analysis was performed using statistical methods, questionnaires, as well as methods of generalization and comparison.

Results. By processing literature sources on selected topics, in particular for providing medical and pharmaceutical care to patients around the world, the problems faced by health professionals when working on government programs in healthcare were identified. The analysis of the results of a questionnaire survey of medical professionals participating in the government program "Available medicines" was conducted; it allowed to assess the situation and identify problems in its implementation, as well as to propose the main areas for improvement.

Conclusions. The study has allowed us to identify the current state and key issues, as well as areas for improving the work of medical professionals in the implementation of government programs on the availability of medicines.

Key words: state programs; government program “Available medicines”; reimbursement; cardiovascular diseases; medical professional.

А. С. НЕМЧЕНКО, Ю. Е. КУРИЛЕНКО, В. Н. НАЗАРКИНА, В. Н. ЧЕРНУХА

Національний фармацевтичний університет Міністерства здравоохоронення України

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ И ПРОБЛЕМ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММ ПО ДОСТУПНОСТИ ЛЕКАРСТВ НА ОСНОВЕ АНКЕТИРОВАНИЯ МЕДИЦИНСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Переформатирование системы здравоохранения в Украине и странах мира приобретает все большую актуальность в связи с внедрением современных информационных и медицинских технологий. Предоставление доступной, безопасной и качественной помощи пациентам, страдающим на социально значимые патологии, становится более значимым из-за недостатка бюджетных средств. Развитые страны пытаются компенсировать доступ к лекарствам пациентам путем внедрения государственных программ реимбурсации стоимости лекарств. Одной из основных проблем реализации государственных программ является отсутствие надлежащей обратной связи между государственными органами власти и медицинскими специалистами, непосредственно принимающими участие в таких программах, что негативно отражается на дальнейшей деятельности.

Целью работы стала оценка современного состояния и выявление проблем в реализации государственных программ доступности лекарств по результатам анкетного опроса медицинских специалистов.

Материалы и методы: научные публикации отечественных и зарубежных авторов, данные официальных сайтов с профильной тематикой; статистические методы, методы анкетирования, обобщения и сравнения.

Результаты исследования. Путем обработки литературных источников по выбранной тематике, в частности по оказанию медицинской и фармацевтической помощи пациентам в странах мира, были определены проблемы, с которыми приходится сталкиваться медицинским специалистам при работе с государственными программами в здравоохранении. Проведен анализ результатов анкетного опроса медицинских специалистов, принимающих участие в правительственной программе «Доступные лекарства», который позволил оценить состояние и выявить проблемы в ее реализации, а также предложить основные направления усовершенствования.

Выводы. Проведенное исследование позволило определить современное состояние и ключевые проблемы, а также направления совершенствования работы медицинских специалистов в процессе реализации государственных программ доступности лекарств.

Ключевые слова: государственные программы; правительственная программа «Доступные лекарства»; реимбурсация; сердечно-сосудистые заболевания; медицинский специалист.

Постанова проблеми. Одним із пріоритетних напрямів розвитку практично усіх держав світу є реформування галузі охорони здоров'я (ОЗ). Передчасне демографічне старіння населення, низький економічний та фізичний рівень доступу до сучасних, ефективних та безпечних лікарських засобів (ЛЗ) негативно впливають на зростання захворюваності. Саме тому країни світу запроваджують відповідні урядові програми профілактики та лікування основних захворювань, головним завданням яких є реімбурсація вартості ЛЗ. Більшість програм мають успішну реалізацію завдяки підтримці та взаємодії Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) із Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), Європейським центром профілактики та контролю захворювань (The European Centre for Disease Prevention and Control, ECDC) та інших неурядових

органів. Україна знаходиться тільки на початковому етапі розвитку й упровадження таких програм [1, 2]. Наприклад, наразі діють державні програми «Доступні ліки», регулювання цін на основні ЛЗ, реімбурсації препаратів інсуліну [3, 4]. Однак як у розвинутих країнах світу, так і в Україні існують певні проблеми, пов'язані з реалізацією таких програм, на які необхідно оперативно реагувати. Так, відсутність ефективного взаємозв'язку між державними органами влади з медичними фахівцями, які беруть безпосередню участь у цих програмах, є одним із основних негативних чинників, що заважає їх належній реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення пацієнтів із соціально важливими патологіями доступними ліками та удосконалення надання фахової допомоги, передусім шляхом реімбурсації

вартості ліків, посідало вагоме місце у дослідженнях таких вітчизняних учених, як А. С. Немченко, А. А. Котвіцька, К. Л. Косяченко, М. М. Слободянюк, О. М. Євтушенко та ін. [5-10].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте комплексного дослідження з метою удосконалення реалізації урядових програм, зокрема програми «Доступні ліки», з використанням анкетного опитування медичних працівників не проводилось.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є аналіз анкетного опитування медичних фахівців, виявлення проблем та перешкод, з якими стикаються спеціалісти у процесі реалізації та участі у державних програмах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Тісна співпраця медичних фахівців з органами влади, розуміння та зворотний зв'язок забезпечують більш раціональну організацію надання допомоги пацієнтам. Одним із методів виявлення проблем та зворотного зв'язку є анкетне опитування. Більшість країн світу на своєму прикладі показали, що цей метод є ефективним.

Так, у дослідженні М. Трап за допомогою онлайн опитування виявлено, що в Канаді, порівняно з іншими країнами з високим рівнем доходу, доступність кардіологічної реабілітації має проблеми і потребує удосконалення [11]. С. Ericsson та співавтори у своїй праці провели опитування медичних фахівців та пацієнтів. Виявлено, що більшість респондентів вважають, що медичні фахівці можуть полегшити взаємодію з пацієнтами та підвищити їх безпеку, спонукаючи пацієнтів задавати питання і брати активну участь в їх лікуванні [12]. У дослідженні К. Rahigiannis за допомогою опитування був виявлений основний прогресивний підхід щодо покращання забезпечення пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями (ССЗ) у США. Виявлено, що програма уряду «Здоров'я – 2020» підвищує рівень надання допомоги всім верствам населення [13]. Опитування, що було проведено на семінарі «Стратегії фінансування та оплати для підтримки високоякісної допомоги людям з важкими захворюваннями», показало,

що взаємодія органів державної влади з медичними фахівцями є запорукою ефективного розвитку галузі охорони здоров'я [14].

Дослідження В. Park зі співавторами, зокрема опитування щодо урядової програми з профілактики та контролю діабету, серцевих захворювань, ожиріння і пов'язаних з ними факторів ризику, а також зі зміцнення здоров'я школярів показало ефективність плану дій уряду за чотирма напрямками: 1) епідеміологія й епідагляд; 2) екологічні підходи; 3) система охорони здоров'я та втручання; 4) громадські програми, пов'язані з клінічними послугами охорони здоров'я, за якими потрібен постійний контроль та моніторинг [15].

На підставі вищевикладеного нами також було проведено анкетне опитування медичних фахівців, що беруть участь у програмі уряду «Доступні ліки» та виписують рецепти на ССЗ. Вибірка для подальшого дослідження склала 445 анкет медичних працівників із 93 закладів ОЗ по всій країні. Харківська область та м. Харків розглядалися окремо, оскільки цей регіон був залучений до опрацювання анкет та організації опитування фахівців.

Аналіз анкет показав, що більшість респондентів мали фах терапевта – 59,59 % у Харківській області і м. Харкові, а також 59,40 % в інших областях країни. Найбільша кількість респондентів за посадою – медичні працівники відділень закладів ОЗ, як із Харківської області і м. Харкова – 76,16 % так і з інших областей країни – 89,10 %. Також слід відзначити, що респонденти, які обіймали адміністративні посади в усіх регіонах, склали до 25 %.

Відповіді рецензентів на запитання «Чи всі складові програми «Доступні ліки» є для Вас зрозумілими?» показали, що більшість медичних фахівців підтверджують цей факт – 63,66 % із Харківської області і м. Харкова та 36,34 % з інших областей країни.

Результати анкетування респондентів на запитання «Які фактори, впливають на призначення певного препарату для лікування хворих на ССЗ?» (за умови обрання до трьох відповідей), наведено на рис. 1.

Так, було виявлено, що більшу перевагу респонденти надають традиційності застосування ЛЗ згідно з протоколами лікування

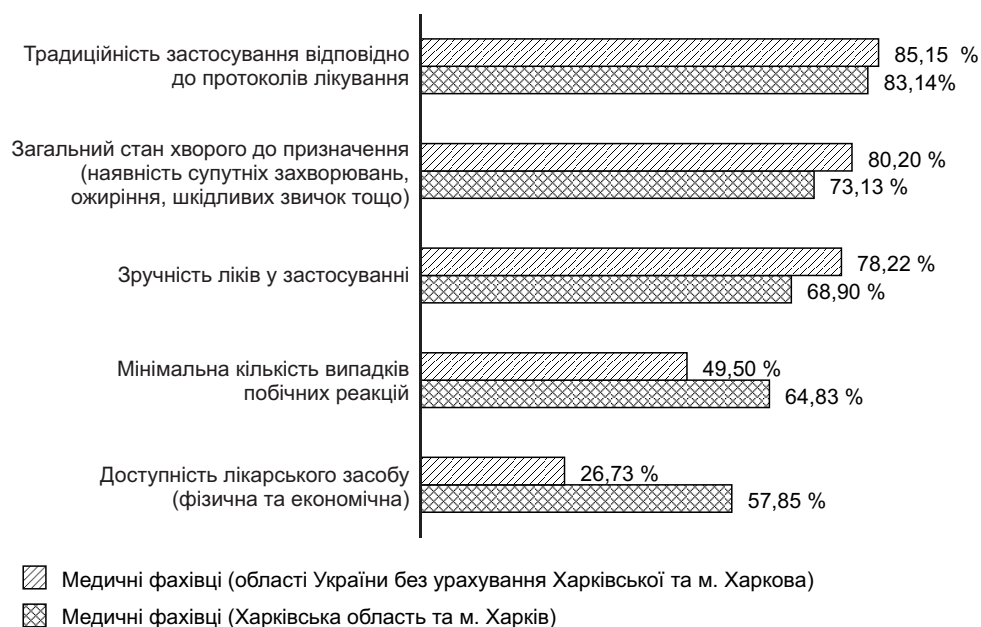

Рис. 1. Відповіді респондентів щодо факторів, які впливають на призначення певного препарату для лікування хворих на ССЗ

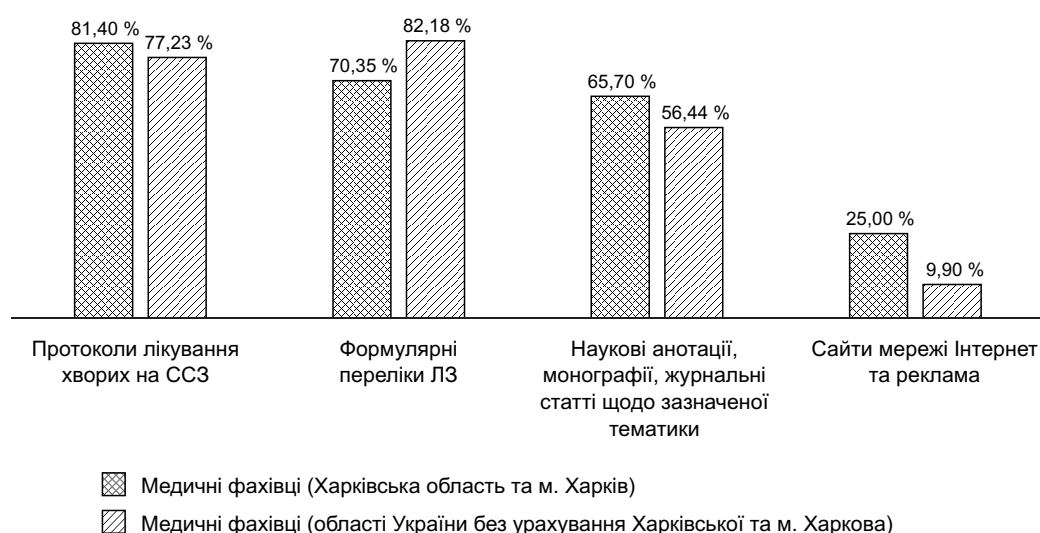

Рис. 2. Розподіл відповідей фахівців на запитання щодо використання інформації під час лікарських призначень та медичної практики

як у Харківській області і м. Харкові – 83,14 % фахівців, так і в інших областях країни – 85,15 %. Значно менша кількість фахівців орієнтується на фізичну чи економічну наявність препарату на ринку – 57,85 та 26,73 % відповідно.

Відповіді фахівців на запитання про використання інформації під час лікарських призначень та медичної практики наведені на рис. 2.

Найбільша кількість респондентів (81,40 %) із Харківської області і м. Харкова та 77,23 % з інших областей країни

використовують клінічні протоколи лікування хворих на ССЗ. Значно менше, а саме 25,00 та 9,90 %, з інших областей використовують сайти мережі Інтернет та рекламу під час медичної практики.

Наступне запитання було пов'язано з переліком ЛЗ для лікування ССЗ, які увійшли до програми «Доступні ліки»: «Чи дотримані вимоги щодо призначень ЛЗ (якість, ефективність, доступність, мінімізація побічних реакцій тощо) при формуванні переліку?». Результати відповідей на це запитання показали, що 26,16 % фахівців із

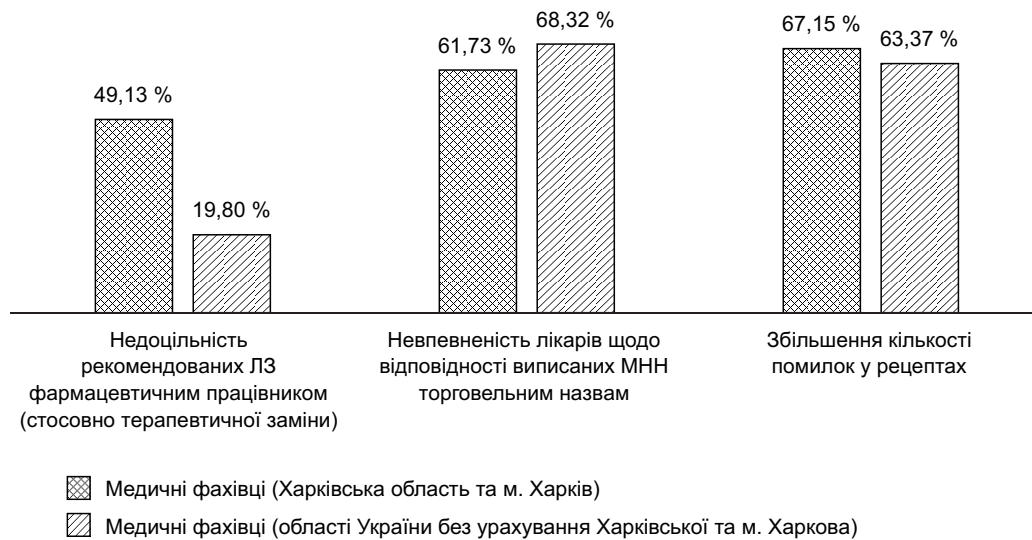

Рис. 3. Аналіз структури проблем, з якими стикаються лікарі при виписуванні рецептів за МНН

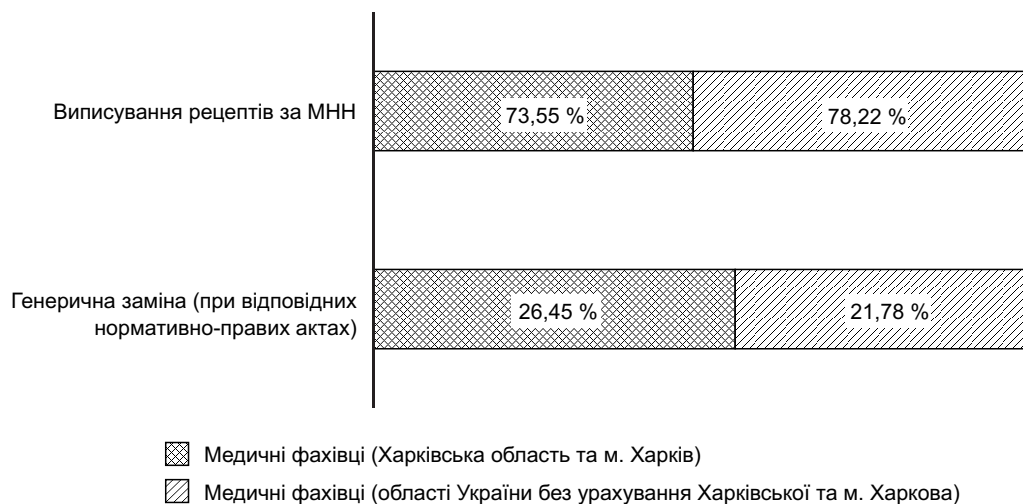

Рис. 4. Результати відповідей фахівців на запитання стосовно зниження витрат у межах медичної рецептури

Харківської області і м. Харкова та 18,81 % з інших областей вважають, що не усі вимоги у лікарських призначеннях дотримуються.

За результатами відповідей на запитання щодо проблем, з якими може стикатися лікар під час виписування рецептів за міжнародною непатентованою назвою (МНН), установлено, що однією з ключових проблем є збільшення кількості помилок у рецептах та невпевненість лікарів щодо відповідності виписаних МНН їх торговельним назвам (рис. 3).

Також результати анкетування показали, що 77,03 % фахівців із Харківської області і м. Харкова та 83,17 % з інших областей вважають за необхідне проведення

моніторингу призначень ліків хворим на ССЗ. Це є позитивною ознакою, адже моніторинг допоможе більш раціонально скоригувати подальші дії відносно доцільності включення або виключення тих чи інших ліків у державних програмах із доступності ліків та їх реімбурсації.

Останнє питання було пов'язано з можливістю оптимізації витрат у межах медичної рецептури. Так, 73,55 % із Харківської області і м. Харкова та 26,45 % фахівців з інших областей вважають, що зниження витрат можна здійснити завдяки виписуванню рецептів за МНН, тоді як 78,22 та 21,78 % фахівців вважають, що можлива генерична заміна ЛЗ за наявності відповідних нормативно-правових актів (рис. 4).

Урахування всіх напрямків, що потребують удосконалення та заважають ефективній реалізації урядових програм, допоможе у подальшому надавати більш якісну та доступну допомогу хворим на соціально важливі захворювання, зокрема ССЗ.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумок аналізу літературних джерел із зазначеної тематики та проведеного анкетування медичних фахівців в Україні, було встановлено, що необхідним є налагодження ефективного взаємозв'язку між органами влади, медичними

фахівцями (науковцями і практиками) та, безумовно, пацієнтами.

Також не менш важливим є удосконалення таких напрямків, як: моніторинг лікарських призначень; подальше упровадження електронної рецептури; автоматизація процесів виписування та оформлення рецептів; оптимізація витрат на медичну рецептуру; перегляд й оновлення клінічних протоколів та настанов; систематичне удосконалення переліків ЛЗ, які реімбурсуються.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Перелік використаних джерел інформації

1. WHO. URL: <https://www.who.int/sdg/en/>
2. European Centre for Disease Prevention and Control. URL: <https://www.ecdc.europa.eu/en>
3. Запуск програми реімбурсації препаратів інсуліну перенесено на інший термін. URL: <http://arau.org.ua/2019/12/12/%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D1%80%D0%B5%D1%96%D0%BC%D0%B1%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D1%80/>
4. Доступні ліки. URL: <http://liky.gov.ua/>
5. Немченко А. С. Національна лікарська політика як стратегічний напрямок розвитку вітчизняної системи фармацевтичного забезпечення населення в умовах трансформації держави та суспільства. *Формування Національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 15 берез. 2017 р. Харків, 2017. С. 3–12.
6. Немченко А. С., Куриленко Ю. Є. Аналіз доступності основних лікарських засобів для лікування серцевої недостатності на вітчизняному фармацевтичному ринку. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : НФаУ, 2017. С. 410–411.
7. Немченко А. С., Назаркіна В. М., Куриленко Ю. Є. Фармакоекономічний аналіз застосування блокаторів кальцієвих каналів у терапії хворих на серцево-судинні захворювання. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : НФаУ, 2018. С. 178–179.
8. Котвіцька А. А., Лобова І. О. Дослідження загальних тенденцій щодо судинно-мозкових захворювань населення відповідно до географічного розподілу регіонів України. *Соціальна фармація : стан, проблеми та перспективи* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 27–30 квіт. 2015 р. Харків, 2015. С. 93–96.
9. Байгуш Ю. В., Семенів Д. В., Слободянюк М. М. Стратегічні та тактичні підходи до підвищення ринкового потенціалу антигіпертензивних лікарських засобів. *Управління якістю в фармації* : матеріали XI наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 19 трав. 2017 р. Харків, 2017. С. 24.
10. Євтушенко О. М., Голякова І. В. Клініко-економічні аспекти застосування статинів у хворих. *Механізми розвитку патологічних процесів і хвороб та їхня фармакологічна корекція* : матеріали II наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 21 листоп. 2019 р. Харків, 2019. С. 147–148.
11. Tran M., Pesah E., Turk-Adawi K., Supervia M., Lopez Jimenez F., Oh P., Baer C., Grace S. L. Cardiac Rehabilitation Availability and Delivery in Canada: How Does It Compare With Other High-Income Countries? *Can J Cardiol.* 2018. Vol. 34 (10 Suppl 2). P. S252-S262. DOI: 10.1016/j.cjca.2018.07.413.
12. Ericsson C., Skagerström J., Schildmeijer K., Årestedt K., Broström A., Pakpour A., Nilsen P. Can patients contribute to safer care in meetings with healthcare professionals? A cross-sectional survey of patient perceptions and beliefs. *BMJ quality & safety.* 2019. Vol. 28 (8). P. 657–666. DOI: <https://doi.org/10.1136/bmjqs-2018-008524>.
13. Pahigiannis K., Thompson-Paul A. M., Barfield W., Ochiai E., Loustalot F., Shero S., Hong Y. Progress Toward Improved Cardiovascular Health in the United States. *Circulation.* 2019. Vol. 139 (16). P. 1957–1973. DOI: 10.1161/CIRCULATIONAHA.118.035408.

14. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Health and Medicine Division, Board on Health Sciences Policy, Board on Health Care Services, Roundtable on Quality Care for People with Serious Illness. *Financing and Payment Strategies to Support High-Quality Care for People with Serious Illness: Proceedings of a Workshop*. Washington (DC): National Academies Press (US), 2018.
15. Park B. Z., Cantrell L., Hunt H., Farris R. P., Schumacher P., Bauer U. E. State Public Health Actions to Prevent and Control Diabetes, Heart Disease, Obesity and Associated Risk Factors, and Promote School Health. *Prev Chronic Dis*. 2017. Vol. 14. P. E127. DOI: <http://dx.doi.org/10.5888/pcd14.160437>.

References

1. WHO. *www.who.int*. Available at: <https://www.who.int/sdg/en/>
2. European Centre for Disease Prevention and Control. *www.ecdc.europa.eu*. Available at: <https://www.ecdc.europa.eu/en>
3. Zapusk prohramy reimburatsii preparativ insulinu pereneseno na inshyi termin. *apau.org.ua*. Available at: <http://apau.org.ua/2019/12/12/%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D1%80%D0%B5%D1%96%D0%BC%D0%B1%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D1%80/>
4. Dostupni liky. *liky.gov.ua*. Available at: <http://liky.gov.ua/>
5. Nemchenko, A. S. (2017). Proceeding from Formuvannia Natsionalnoi likarskoi polityky za umov vprovadzhennia medychnoho strakhuvannia: pytannia osvity, teorii ta praktyky: *materialy IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. (15 berez. 2017 r.)*. (pp. 3–12). Kharkiv.
6. Nemchenko, A. S., Kurylenko, Yu. Ye. (2017). Proceeding from Aktualni problemy rozvytku haluzevoi ekonomiky ta lohistyky: *materialy V mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. (pp. 410–411). Kharkiv.
7. Nemchenko, A. S., Nazarkina, V. M., Kurylenko, Yu. Ye. (2018). Proceeding from Aktualni problemy rozvytku haluzevoi ekonomiky ta lohistyky: *materialy VI mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. (pp. 178–179). Kharkiv.
8. Kotvytskaia, A. A., Lobova I. O. (2015). Proceeding from Sotsialna farmatsiia : stan, problemy ta perspektyvy: *materialy II mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. (27-30 kvit. 2015 r.)*. (pp. 93–96). Kharkiv.
9. Baihush, Yu. V., Semeniv, D. V., Slobodianiuk, M. M. (2017). Proceeding from Upravlinnia yakistiu v farmatsii: *materialy XI nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu, (19 trav. 2017 r.)*. (pp. 24). Kharkiv.
10. Yevtushenko, O. M., Holiakova I. V. (2019). Proceeding from Mekhanizmy rozvytku patolohichnykh protsesiv i khvorob ta yikhnia farmakolohichna korektsiia: *materialy II nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu (21 lystop. 2019 r.)*. (pp. 147–148). Kharkiv.
11. Tran, M., Pesah, E., Turk-Adawi, K., Supervia, M., Lopez Jimenez, F., Oh, P., Baer, C., Grace, S. L. (2018). Cardiac Rehabilitation Availability and Delivery in Canada: How Does It Compare With Other High-Income Countries? *Can J Cardiol*, 34 (10 Suppl2), S252–S262. doi: 10.1016/j.cjca.2018.07.413.30274636.
12. Ericsson, C., Skagerström, J., Schildmeijer, K., Årestedt, K., Broström, A., Pakpour, A., Nilsen, P. (2019). Can patients contribute to safer care in meetings with healthcare professionals? A cross-sectional survey of patient perceptions and beliefs. *BMJ quality & safety*, 28 (8), 657–666. <https://doi.org/10.1136/bmjqs-2018-008524>.
13. Pahigiannis, K., Thompson-Paul, A. M., Barfield, W., Ochiai, E., Loustalot, F., Shero, S., Hong, Y. (2019). Progress Toward Improved Cardiovascular Health in the United States. *Circulation*, 139 (16), 1957–1973. doi: 10.1161/CIRCULATIONAHA.118.035408.
14. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Health and Medicine Division, Board on Health Sciences Policy, Board on Health Care Services, Roundtable on Quality Care for People with Serious Illness. (2018). *Financing and Payment Strategies to Support High-Quality Care for People with Serious Illness: Proceedings of a Workshop*. Washington (DC): National Academies Press (US).
15. Park, B. Z., Cantrell, L., Hunt, H., Farris, R. P., Schumacher, P., Bauer, U, E. (2017). State Public Health Actions to Prevent and Control Diabetes, Heart Disease, Obesity and Associated Risk Factors, and Promote School Health. *Prev Chronic Dis*, 14, E127. doi: <http://dx.doi.org/10.5888/pcd14.160437>.

Відомості про авторів:

Немченко А. С., докторка фармацевтичних наук, професорка, завідувачка кафедри організації та економіки фармації, Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України (<http://orcid.org/0000-0003-1601-8881>)

Куриленко Ю. Є., аспірантка кафедри організації та економіки фармації, Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України (<https://orcid.org/0000-0002-5360-3185>)

Назаркіна В. М., кандидатка фармацевтичних наук, доцентка кафедри організації та економіки фармації, Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України (<http://orcid.org/0000-0002-0767-6180>)

Чернуха В. М., кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри організації та економіки фармації, Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України (<https://orcid.org/0000-0001-6648-1669>)

Information about authors:

Netchenko A. S., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor, head of the Organization and Economy of Pharmacy Department, National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine (<http://orcid.org/0000-0003-1601-8881>)

Kurylenko Yu. Ye., postgraduate student of the Organization and Economy of Pharmacy Department, National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine (<https://orcid.org/0000-0002-5360-3185>)

Nazarkina V. M., Candidate of Pharmacy (Ph.D.), associate professor of the Organization and Economy of Pharmacy Department, National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine (<http://orcid.org/0000-0002-0767-6180>)

Chernukha V. M., Candidate of Pharmacy (Ph.D.), associate professor of the Organization and Economy of Pharmacy Department, National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine (<https://orcid.org/0000-0001-6648-1669>)

Сведения об авторах:

Немченко А. С., доктор фармацевтических наук, профессор, заведующая кафедрой организации и экономики фармации, Национальный фармацевтический университет Министерства здравоохранения Украины (<http://orcid.org/0000-0003-1601-8881>)

Куриленко Ю. Е., аспирант кафедры организации и экономики фармации, Национальный фармацевтический университет Министерства здравоохранения Украины (<https://orcid.org/0000-0002-5360-3185>)

Назаркина В. Н., кандидат фармацевтических наук, доцент кафедры организации и экономики фармации, Национальный фармацевтический университет Министерства здравоохранения Украины (<http://orcid.org/0000-0002-0767-6180>)

Чернуха В. Н., кандидат фармацевтических наук, доцент кафедры организации и экономики фармации, Национальный фармацевтический университет Министерства здравоохранения Украины (<https://orcid.org/0000-0001-6648-1669>)

Надійшла до редакції 05.07.2020 р.